

# Rozhovor s novinárom a dramaturgom Tomášom Feřtekom, ktorý sa zaoberá alternatívnym školstvom

**České a slovenské školstvo (štátne) dlhé roky čelí kritike a testovanie detí potvrdilo, že výsledky sa zhoršujú. Waldorfskej škole ste sa venovali vo svojich blogoch ako spolupracovník neziskovej organizácie EDUin, ktorá podporuje alternatívne vzdelávanie. Prečo ste zástancom aj waldorfskej školy a štýlu učenia? Máte s ňou nejakú osobnú skúsenosť?**

Ako novinár som sa venoval vzdelávaniu od začiatku 90. rokov, takže som mal možnosť sledovať vznik waldorfského školstva u nás. Jeho zástancom som preto, že tieto školy patria k tým, ktoré v mnohom napredujú. Predovšetkým v pochopení, ako sa dieťa učí, ako sa vyvíja a kedy a ako je dobré ho niektoré veci učiť. Práve toto dôsledné zohľadnenie vývojovej psychológie je jedným z kľúčov k úspechu. A za tie roky poznám, pochopiteľne, veľa absolventov waldorfských škôl, ktorí sú podľa mňa výrazne nadpriemerní. Mám aj osobnú skúsenosť, moja dcéra tento rok maturuje na waldorfskom lýceu. Som tam v školskej rade, takže vidím zblízka, ako tamojší učitelia premýšľajú o učení, akí sú dôslední v príprave a poctiví v práci so študentmi. Pretože môžem porovnávať s inými školami, musím konštatovať, že ich prístup je v českom prostredí výnimočný.

**Prečo sa voči Waldorfu vyrojili také protichodné názory? Najspornejšou témou je učenie antropozofie. Keď som sa rozprával s učiteľkami v Bratislave, povedali mi, že je len na ich potrebu, aby lepšie pochopili vývoj a individualitu dieťaťa.**

Nie je na tom vlastne nič zvláštne. Pre bežného pedagóga je vo waldorfskej školstve veľa nečakaných prvkov a veľmi vysoké nároky na učiteľa. A sú to aj rozdielne ideové východiská. Štátne školstvo je postavené na dosť zredukovanej predstave, ako má vyzeráť vzdelaný človek. Ponímanie vzdelávania a ľudskej osobnosti vo waldorfskom školstve je oveľa komplexnejšie a podobné je asi najviac pedagogike Jána A. Komenského. Takže dôvodov, prečo sa môže niekto voči tejto škole vymedzovať, je veľa. Cirkev vníma waldorfskú školu ako názorovo a vieroučnú konkurenciu a bežným učiteľom jej poňatie príde príliš odlišné od toho, ako sami pracujú.

Ale podľa mňa za tým stojí hlavne nezvyk. Na Slovensku je waldorfská škola jedna (plus v Košiciach) a preto vzbudzuje taký nepokoj. V Česku si na ne všetci už zvykli, absolventov je veľa, ktorí sa bez problémov integrovali do spoločnosti, takže tých, ktorým waldorfské školstvo vadí, je oveľa menej a hlavne to nie je ani aktuálna téma. Pokiaľ ide o antropozofiu, je to naozaj tak, ako hovoria učiteľky. Nemožno vylúčiť ojedinelú výnimku, ale deti sa v rámci vyučovania o antropozofii neučia vôbec. Áno, vedia o Steinerovi, ale asi toľko, ako o Komenskom alebo Einsteinovi. Antropozofia je pre učiteľa metodologickým východiskom, ale logicky ju nevyučujú, ako sa na bežnej škole nevyučujú pedagogické východiská, z ktorých zase čerpajú tamojší učitelia. Hoci tiež určite nejaké majú. Moja osobná skúsenosť zo školskej rady a kolégia (stretnutia pedagógov) na onom lýceu, ktoré som spomenul, je, že tam sa hovorí o pedagogických problémoch, ale so zmienkami o antropozofii sa prakticky nestretnete.

## **Ako je možné podľa vás, že deti na waldorfskej škole dosahujú lepšie výsledky ako ich rovesníci zo štátnych škôl? Skutočne učenie v epochách, opakovanie a začlenenie problematiky do nejakého komplexu, pomáha? J**

Ja by som netvrdil, že všetky dosahujú lepšie výsledky. Skôr by som povedal, že v tom, čo je merateľné, dosahujú porovnateľné výsledky s tými lepšími klasickými školami, pretože dávajú tým deťom veľa vecí navyše, ktoré potom často rozhodujú o ich úspechu v študijnom a pracovnom živote. Samozrejme, pomáhajú aj epochy či učenie v súvislostiach. V konečnom dôsledku k tomu istému došli dávno už aj tie lepšie klasické školy a snažia sa o to isté. Učiť v dlhších blokoch ako 45 minút, prepájať predmety, vyučovať v projektoch, prepájať školu s reálnym životom. Rozdiel je len v tom, že to, čo klasické školy dnes „objavujú“, vo waldorfskom školstve existuje desaťročia. Ale v jednom sú waldorfské školy naozaj lepšie. Vedia lepšie pracovať s malými deťmi, ktoré majú nejakú poruchu učenia. V tomto je waldorfská pedagogika o dosť ďalej ako tá klasická. Keď sa pozriete na to, ako sa vo waldorfskej škole učia deti čítať a písať, je to oveľa lepšie, než v klasickej škole. Vzniká tu oveľa menší počet porúch učenia, ktoré klasické postupy často potláčajú a prílišne tlačia dieťa v prvej alebo druhej triede.

## **Vidíte aj nejaké nedostatky vo filozofii waldorfskej školy?**

V samotnej filozofii, to si netrúfam posúdiť, ale čo vnímam už roky, je vnútorný spor medzi waldorfskými pedagógmi, ako doslovne majú chápať Steinerove odporúčania. V tom sa jednotlivé školy dosť líšia. Ide o mieru ortodoxie, s ktorou pristupujú k steinerovskej literatúre.

## **Koľko waldorfských škôl je v Česku a ako pristupuje ministerstvo školstva k tomuto typu vzdelávania?**

Dnes je v Česku zhruba päťdesiat waldorfsky orientovaných škôl. Patria tam materské, základné i stredné školy. V poslednej dobe u nás navyše vznikajú maličké školy zakladané rodičmi a tí si veľmi často vyberajú buď montessori alebo waldorfskú pedagogiku. Myslím, že ministerstvo tento typ škôl nepovažuje vôbec za problém, waldorfská pedagogika je v Česku integrovaný systém, fakticky žiadne obavy sa nepotvrdili, takže nie je príliš dôvod sa tým nejako špeciálne zaoberať. České školstvo má mnoho problémov, ale toto medzi ne nepatrí. Ale je potrebné si uvedomiť, že waldorfské školstvo vždy bude úplne okrajový prúd vo vzdelávaní. Už len kvôli náročnosti na pedagógov. Keby ste učiteľovi na bežnej škole povedali, že bude mať pedagogickú radu každý týždeň, rovno utečie. Na waldorfskej škole je to pritom bežné.

## **Ako prebieha príprava učiteľa na waldorfskú školu**

Ak by sa chcel absolvent s pedagogickým vzdelaním vo waldorfskej škole zamestnať, musí mať za sebou trojročný waldorfský kurz v Prahe. Učitelia sa v prvom roku učia základy antropozofie, snažia sa poznať seba samých, učia sa o vedomí človeka a individualite človeka. Vo vyšších ročníkoch prechádzajú na predmety ako pedagogika, didaktika či vnímanie dieťaťa. Kým neukončia trojročný kurz, môžu učitelia vo Waldorfe učiť len v družinách. Aj po kurze navštevujú

(najčastejšie cez víkendy) semináre waldorfskej pedagogiky, kde si obnovujú a obohacujú svoje znalosti.